

תַּשְׁמָע

By special order to friends of TASHMA www.tashma.net

פרפראות הרב משה קליין

"שבע פרות יפות מראה...שבע פרות בריאות

בשר ויפות תואר"

לכאורה מדוע יש את השוני בתואר מראן של הפרות, א. בחלומי של פרעה, ב. בתיאור החלום ליוסף ?

בפרשת וישב כתוב - "ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה"

"כיוון שראה עצמו מושל התחיל אוכל ושותה ומסלסל בשער, אמר הקב"ה אבך מתאבל ואתה מסלסל בשערך, אני מגרה בך את הדוב" (רש"י), התיאור של "יפה תואר" "ויפה מראה" נאמר פה על דרך השלילה, הדרך הארצית, הבהמית, וע"כ התיאור חופף לתיאור הבהמות שראה פרעה כלומר כשהתהיחסות היא לא לשם שמים, זה מתאים לפרות.

האות השנייה השלישית והרביעית-יפה תאר ויפה ר"ת פרה.

"בזאת תבחנו חי פרעה אם תצאו מזה"

המפרשים אומרים כי לו היו השבטים מגלים את יוסף בטרם נתגלה עליהם היתה מתבטלת גזירת עשרת הרוגי מלכות,

יוסף נותן להם רמז המתאים לשבוע זה של חנוכה, "בזאת תבחנו חי פרעה אם תצאו מזה"

בזאת חנוכה תבחנו אם בגימט' (יחד עם הכולל) 44 סך הנרות שמדליקים עד זאת חנוכה (יום אחרון), כלומר אם תגלו אותי "תצאו מזה" מזה ר"ת מלכות זרן הרשעה.

בהמשך כאשר האחים מספרים לאביהם את הקורות איתם הם אומרים "ויאמר אלינו האיש אדוני הארץ בזאת אדע" ועוד אמר "היש לכם אח כלומר האם אתם נוהגים בבית הלל שמדליקין ביום הראשון אחד ומוסיף והולך עד ח'.

וכשהאחים מגיעים לבית יוסף נאמר "וידברו אליו פתח הבית" מקום הדלקת הנר למרות כל הרמזים לא גילו אותו בעצמם.

פרשה מפורשת הרב דוד שרעבי

חכם או מכשף?!

כתוב בפרשה (פרק מ"א פסוק ח') וישלח ויקרא את כל חרטומי מצרים ואת כל חכמיה ויספר פרעה להם את חלמו ואין פותר אותם לפרעה.

והביאור, שפרעה חלם חלום וחיפש מי שיפתור לו את החלום, ואז הוא קרא לכל "חרטומי מצרים" שהם המכשפים, וגם לכל "החכמים" שהם היועצים בחכמה, ולא היה מי שיפתור לו את החלום.

ולפי זה קשה מה שכתוב בהמשך הפרשה, אחרי שהביאו את יוסף שיפתור לפרעה את החלום ופרעה מספר ליוסף את החלום, כתוב שפרעה אמר (בפרק מ"א פסוק כ"ד) "ותבלען השבלים הדקות את שבע השבלים הטבות ואמר אל החרטומים ואין מגיד לי", ורואים כשפרעה מספר את החלום הוא אומר ליוסף ואומר אל "החרטומים" שסיפרתי את החלום למכשפים ולא היה מי שיפתור לי את החלום, וקשה הרי פרעה סיפר את החלום גם לחכמים וגם הם לא ידעו לפתור לו את החלום, אם כן

חרטומי

ברכת מזל טוב למחבר פרפראות וגמטריאות

הרב משה ורבקה קליין הי"ו

על הולדת הנכד לחתנם ובתם הרב מרדכי ויעל סמט הי"ו ונקרא שמו בישראל יעקב ע"ש הגאון הרב יעקב הורביץ זצ"ל תוכי לראות נחת מכל יוצאי חלציהם

משפט שלמה הרב שלמה כהן

המקרה:

מר בנסי הוא המנכ"ל של חברת ב.ר.ג.

בעבור שלוש שנים, בהם הוכיח מר פלוס את

עצמו כעובד נמרץ, הוא נקרא למשרדו של המנכ"ל. המנכ"ל הודיע לו שבנו הבכור קבל כעת תעודה לראיית חשבון ושהוא נותן לו את משרתו של מר פלוס. מר פלוס מפוטר ויקבל פיצויים כמקובל, ובנוסף מתנה: מלאי של ברגים לכל החיים.

בע"מ, חברה לייצור ברגים המעסיקה כחמישים עובדים הגרים באזור המרכז. עם הרחבת החברה הוחלט להעסיק רואה חשבון מוסמך במשרה מלאה. לאחר חיפושים רבים הם מצאו את מר פלוס, חתמו איתו על חוזה, ונתנו לו משרד משלו בפנינת המפעל. בחוזה זה של מר פלוס מפורטים גובה השכר ותנאי העבודה, אולם לא הוזכר לכמה זמן החוזה.

מר פלוס היה המום. הוא הרגיש שלא נעשה איתו צדק, ולכן החליט לקחת את החברה לבי"ד.

משלו בפנינת המפעל. בחוזה זה של מר פלוס מפורטים גובה השכר ותנאי העבודה, אולם לא הוזכר לכמה זמן החוזה.

אין נבון וחכם כמוד.

רואים מזה שלצדיקים לא היה פנים של מכשף ומחולל פלאים, אלא של חכם, וזה אפילו פרעה יכל לראות!!

*****

חנוכה

בנוסח תפילת על הנסים, יש חילוק בין הנוסח שנאמר בחנוכה, לבין הנוסח שנאמר בפורים, שבפורים הלשון הוא שהיפר הקב"ה את עצת המן הרשע וקלקל את מחשבתו והשיב לו גמולו בראשו ותלו אותו ואת בניו על העץ, ועיקר הלשון הוא מה שנצחו היהודים את המן, וכך ראינו דרך לשון המקרא בהרבה מקומות וכמו שכתוב - ויכו את רפאים, וכן כתוב - ויכו את כל שדה העמלקי, ועוד כתוב - ויכם דוד מהנשף ועד הערב למחרתם, וכן הרבה יש במקרא כלשון הזה וכמי שאומר שניצח ראובן את שמעון, אבל בנוסח המתוקן לחנוכה כתוב כלשון ובסגנון אחר, שכתוב - מסרת גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים ורשעים ביד צדיקים וטמאים ביד טהורים, והוא שינוי לשון וכמי שאומר שהוכו הטמאים על ידי הטהורים, וכמי שאומר ששמעון נוצח על ידי ראובן, וצריך להבין למה שונה הלשון בין חנוכה לפורים.

אלא נראה שחלוק גדר של **מנצח** מגדר של מי שפלוני **מנוצח** על ידו, שבטבע בני האדם הרי להיות מנצח מספיק מה שהאדם גובר על חברו ואפילו אם אינו הורגו, עצם זה שהוא גבר עליו בקצת כבר זה מראה שאתה מנצח, וכן אם יהיה לאדם אחד עשרה חלקים אך לחבירו יש אחד עשר חלקים הרי מי שבידו אחד עשר חלקים הוא המנצח! כיון שגבר על חברו אפילו בקצת! כך זה בחומר של בני האדם, ולכן בפורים שנגזרה גזירה על הגופות מספיק להיות **מנצח** כדי לגבור על עצת המן, אבל בחנוכה שלא נגזרה הגזירה לגופות ולחומר, אלא שמד בדעות וגזירות על מצוות התורה על ידי הטמאים שבקשו לטמאם בעבירה כדרכם, בזה לא מספיק מה שגובר על היוונים, שבטומאה אין היצר מרפה ואפילו אם ינצח את היצר הרע מאה פעמים עדיין יצר הרע רוצה להכשילו ממקום אחר! הדרך היחידה נגד הטומאה הוא שהיצר הרע

מכשף, אלא אולי הוא חכם ולכן הוא יכול לפתור, לכן פרעה אמר ליוסף רק ואומר אל החרטומים ואין מגיד לי, כי הוא היה בטוח שהוא סיפר לכל החרטומים ולא היה מי שיפתור, אבל להגיד גם ואומר אל **החכמים** פרעה לא יכל לומר כעת, כי יוסף עומד לפניו ואולי הוא חכם ואז יוצא שהוא באמת לא שאל את כל החכמים במצרים, ואכן באמת כך נוכח פרעה לדעת שיוסף הוא באמת חכם אחרי שהוא פתר, וזה שכתוב אחר כך (פרק מ"א פסוק ל"ט) **ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת**

למה כשפרעה מספר את כל הענין ליוסף הוא לא אמר שהוא שאל גם את החכמים ולא ידעו לפתור? אלא פרעה הזכיר רק שהוא שאל את החרטומים!! וכמו שראינו בפסוק הקודם שהבאנו שכתוב **וישלח ויקרא את כל חרטומי מצרים ואת כל חכמיה ויספר פרעה להם את חלמו ואין פותר אותם לפרעה?**

אלא הביאור הוא כזה, כשיוסף עמד לפני פרעה פרעה הסתכל עליו, ואז פרעה אמר לעצמו שהאדם הזה שאומרים עליו שהוא יודע לפתור חלומות, האדם הזה לא נראה מהמכשפים, כי אין לו פנים של

משפט שלמה - המשך

המענות:

מר פלוס טוען שבחוזה שלו לא כתוב לכמה שנים הוא מועסק וזה אומר שהחוזה הוא למשך כל זמן שהחברה צריכה רואה חשבון, והם אינם יכולים להפר את החוזה ללא סיבה מוצדקת. ואין להם אחת כזו!

מר בוסי טוען, לא הוזכר שום פרק זמן בחוזה, וזה אומר שהוא אינו חייב להעסיק אותו יותר מיום אחד, או מקסימום שנה אחת. ולאחר תקופה מינימאלית זו נגמר החוזה ואין לו שום התחייבות כלפיו, הוא יכול לפטר אותו מתי שירצה כי הוא הבוס!

פסק-הדין:

מר בוסי אינו יכול לפטר את מר פלוס מעבודתו.

הסבר:

מבואר בחו"מ סימן ס' סעיף ג', שאם אדם התחייב לדאוג לכלכלתו של חברו למשך חמש שנים הוא חייב לעשות כן אע"פ שאינו יודע לכמה מזונות יצטרך וכמה הם יעלו, כי אדם יכול להתחייב בדבר שאינו קצוב. וזהו דעת הרא"ש, והרמב"ם חולק. וזהו אחד המקומות המעטים בכל חו"מ שהמחבר לא פסק כדעת הרמב"ם אלא כדעת הרא"ש. ובכ"י מבוארת מחלוקת בין הרא"ש והר"ן במקרה שאחד התחייב להאכיל את חברו, ולא הוזכר בהתחייבות לכמה שנים מדובר. לדעת הר"ן התחייבות סתם היא לעולם, ולפחות לכל פרק של זמן שהוא זקוק לדבר.

ולדעת הרא"ש התחייבות סתם היא לשנה אחת בלבד.

ומבאר הסמ"ע שהטעם שהרא"ש פסק ש"סתם" הכוונה היא לשנה אחת כי במקרה הזה ששאלו את הרא"ש, הוסיף המתחייב על התחייבותו הסתמית להאכיל את חברו, שיתן מאה זון לשנה. לכן גילה את דעתו שהוא זון אותו למינימום של שנה, ולולי זה דעת הרא"ש שהתחייבות סתם היא לשעה אחת בלבד.

ולכן נראה שהשאלה שלנו תלויה במחלוקת הזו, שלדעת הר"ן החוזה עם מר פלוס הוא לכל זמן שצריכים ר"ח, וא"א להפר את ההסכם ללא סיבה מוצדקת. ולדעת הרא"ש החוזה הוא לשעה אחת בלבד, ולכן אין למר פלוס חוזה כלל וא"א לחייב את מר בוסי להמשיך ולהעסיק אותו.

אולם בשו"ת "אגרות משה" חו"מ ח"א סימן ע"ה מבואר שאפילו לדעת הרא"ש כאשר אדם מתחייב, כוונתו היא למינימום שצריך, כי למה לו להתחייב יותר? אולם בשכירת פועל, סיבת ההעסקה היא לבצע פעולה מסוימת הנדרשת להיעשות, ומסתמא החוזה הוא לכל זמן שצריכים את העבודה הזו, ואינה דומה להתחייבות, שמהיכי תיתי לומר שהתחייב יותר מהמינימום.

לבן במקרה שלנו, לכל הדעות החוזה של מר פלוס תקף, ואין מר בוסי יכול לפטר אותו מבלי שתהיה לו סיבה מוצדקת.

יהיה מנוצח והוא הביטול הגמור שלא ישאר לו זכר וקיום, וזהו שינוי הלשון הנאמר בחנוכה - וטמאים ביד טהורים, וכמי שאומר ששמעון נוצח על ידי ראובן, והוא הביטול הגמור!

*****

כתוב בנוסח על הניסים, טמאים ביד טהורים, רבים ביד מעטים, גיבורים ביד חלשים, רואים מהלשון שהטמאים נמסרים רק בידי מי שיש לו מעלת הטהרה, וגם הגיבור נמסר רק בידי מי שיש לו מידה הפוכה שהוא חלש בעולם הזה וחוזקו לעולם הבא, ומזה רואים יסוד - שהזדים - דהיינו האנשים שהם רשעים במזיד ונקראים ליצים (כמו שכתוב במשלי פרק כא, זד יהיר לץ שמו עושה בעברת זדון), הם אינם נמסרים לא בידי החלשים ולא בידי הטהורים אלא רק בידי עוסקי תורתך!! ולכן כתוב בעל הניסים - וזדים ביד עוסקי תורתך!!

*****

(לשון לימודים)

(מ"א ג"ה) ותרעב כל ארץ מצרים ויצעק העם אל פרעה ללחם ויאמר פרעה לכל מצרים לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשי,

במדרש רבה מקץ עה"פ וירא יעקב כי יש שבר במצרים - איתא, כיון שחזק הרעב בארץ נתקבצו המצרים ובאו אצל יוסף, א"ל תנה לנו לחם, אמר להם אלהי אינו זן את הערלים לכו ומולו את עצמכם ואתן לכם, הלכו להם אצל פרעה וכו' א"ל שומים אתם פשעתם בנפשותיכם מפני מה לא הנחתם בבתיכם תבואה של שנים ושלוש וארבע שנים, א"ל כל תבואה שהיתה בבתינו הרקיבה וכו' אף פת שהיה בסל הרקיב, אמר להם לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו אמר להם אם גזור על התבואה ונרקבת שמא יגזור עלינו ויהרגנו ע"כ, וכן ברש"י, ויל"ע מאי קאמר אלהי אינו זן את הערלים היה להם להשיב וכי כיצד אכלו כל ערלים מבריאת העולם ועד היום לא משל אלהיך, ועוד שאמר להם פרעה שמא יגזור עלינו ויהרגנו והיה להם להשיב וכיצד היה בבור האסורים ולא הרג למי שחבשו.

ונראה ובהקדם דכתיב בפסוק ל"ג ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתתו על ארץ מצרים, הנה שנצרך איש נבון וחכם, ואילו בפסוק ל"ח ויאמר פרעה אל עבדיו הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו, הנה שפרעה לקח חכם ונבון רק משום שרוח אלהים בו וגם שם אותו על כל ביתו ועשאו מלך ומה הוצרך לכל זאת הא סגי בנבון וחכם שיהיה שר חשוב אך מהו רוח אלהים ושעשאו מלך, אלא צ"ל דחזינן שיש שני גדרי רעב, יש רעב בגזירה על המקום, ויש רעב בגזירה על הגברא שיהיה רעב באנשים ולא במקום תליא, ובגזירת רעב על המקום מהני מה שמביא חטים וקמח מן החוץ שהגזירה על מקום זה גרידא, אבל ברעב בגזירה על הגברא זה לא מהני מה שמביא חטים מן החוץ שהגזירה על הגופות שיהיו ברעב, וזהו שהשיב פרעה שכאן לא סגי רק בנבון וחכם אלא בעינן איש אשר רוח אלהים בו לביטול גזירת הגופות, שבגזירת מקום סגי בחכם אבל בגזירת גברא בעינן איש אלהים, ומיושב שפיר מה שאמר פרעה אל עבדיו הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו, ומה שעשאו מלך,

ומדוקדק הוא בחלום דכתיב ולא נודע כי באו אל קרבנה היינו שהגזירה על הגברא ואף אם יאכלו לא מהני ואין ניכר כלל כיון שהגזירה שיהיו ברעב ואפילו יאכלו כל טוב.

ומיושב בזה מה שאמר להם יוסף אלהי אינו זן את הערלים ולא השיבוהו, והוא שמזון לערלים יש ע"פ הטבע שהטביע הקב"ה בבריאה אבל השתא אי"ז גזירה של מיעוט מאכל ותבואה אלא הוא גזירה על האנשים להיות ברעב ובהכי אין ביטול הגזירה עד שימולו שאלהי אינו זן את הערלים, וכן א"ש מה שאמרו לפרעה שהתבואה הרקיבה, והיינו שהגזירה שיהיו הגופות ברעב וכל תצדקי לא יועיל וע"כ הרקיבה התבואה ואף פת שהיה בסל הרקיב, והוא שאמר להם פרעה אשר יאמר לכם תעשו שמא גזור על התבואה והרקיבה שמא יגזור עלינו ונמות היינו לא שיהרגו האנשים אלא אם נחליף להושיב חכם ולא איש אלהים שמא יגזור עלינו ונמות מגזירת הרעב (ועיין רמב"ן כיצד ראה פרעה שרוח אלהים בו).

(מ"ב ל"ה) ויהי הם מריקים שקיהם והנה איש צרור כספו בשקו ויראו את צררות כספיהם המה ואביהם וייראו,

לעיל בפסוק כ"ח בהיותם במלון טרם באו אל מקום אביהם כתיב, ויאמר אל אחיו הושב כספי וגם הנה באמתחתי ויצא לכם ויחרדו איש אל אחיו לאמר מה זאת עשה אלהים לנו, ושם חזינן דאין כתיב וייראו, אלא רק כשבאו אל אביהם כתיב וייראו וצ"ב מה נוסף כעת יראה.

ובפסוק כ"ד כתיב, ויסב מעליהם ויבך וישב אלהם וידבר אלהם ויקח מאתם את שמעון ויאסר אותו לעיניהם, וכיון שאסר את שמעון לעיניהם וחזרו אל אביהם סיפרו ליעקב אבינו את כל הסיפור ואמרו לו שהשיבו להם את כספם ושמו בשק עם התבואה, ואכן כך היה ששמו להם את כספם בתוך השק וכפי דפירש"י בפסוק כ"ה, אמתחתו, הוא שק, וגם הנה באמתחתי, גם הכסף בו עם התבואה ע"כ, אמנם בדרך כשראו שהשיבו להם את כספם הם הכניסו את כספם חזרה לתוך הארנק, ודקדק דפירש"י בפסוק ל"ה דכתיב והנה איש צרור כספו בשקו, ופירש"י צרור כספו, קשר כספו ע"כ, והנה כיון שבאו אל אביהם וסיפרו לו כל הסיפור ופתחו את שקם, ראו הם ואביהם שצרור כספם בשקם היינו שהכל צרור כל אחד כספו בארנקו, וחשד בהם אביהם שכשם שנעשה עם יוסף כך עשו עם שמעון, כי הנה כספם ערוך בתוך ארנקיהם ואין הוא כלול בשקם כשם שסיפרו לו, וזה המפורש בפסוק דכתיב ויהי הם מריקים שקיהם והנה איש צרור כספו בשקו ויראו את צררות כספיהם המה ואביהם וייראו, לכן כאן כתיב וייראו והוא כשראו הם ואביהם את צרור כספם והוא סיבת היראה, וזהו דכתיב אח"ז ויאמר אלהם יעקב אביהם אתי שכלתם יוסף איננו ושמעון איננו ואת בנימן תקחו עלי היו כלנה, שבא להם יראה משום החשד.

אכסנאי

שאלה: ההולך לבית חבירו בשביל שבת, אפוא ראוי להדליק נר חנוכה ערב שבת?

הקדמה: גמ' בשבת, אמר רב ששת אכסנאי חייב בנר חנוכה. פירוש, נר חנוכה לא רק שהוא חיוב על הבעל הבית, אלא גם חיוב על כולם, אף על אורחים^(א). אבל אה"נ אף שאכסנאי חייב בנר חנוכה, מ"מ לא צריך להדליק בעצמו, אלא יכול להשתתף בפרוטה עם הבעל הבית, וכדאיתא בגמ' שם שכן היה עושה ר' יורא. ומ"מ נכון יותר לאכסנאי להדליק בעצמו^(ב). עכ"פ, אורח בבית חבירו חייב להדליק שם, ולכל הפחות להשתתף עם הבעל הבית.

גדר של אכסנאי: לא כל אורח בבית חבירו נחשב כ"אכסנאי" שדינה להדליק שם. שהא בודאי מי שנמצא בבית חבירו בשעת צאה"כ, אין להדליק

שם, אם כוונתו לחזור לביתו בערב^(ג). ולכן יש לדון, מתי אמרין שדינה כ"אכסנאי" שמקום הדלקתו הוא בביתו חבירו. האם מספיק אם כוונתו ללון אצל חבירו בלילה? או שמא צריך להיות קבוע שם לכמה ימים.

דעת המ"ב: ע' בבה"ל ס' תרע"ז ס"א ד"ה במקום וז"ל אבל אם הולך הוא וכל אנשי ביתו לבית אביו או חמיו בקביעות על ח' ימי חנוכה דבר ברור הוא שכיון שסועד וישן שם כל ימי חנוכה כו' שאינו מדליק אלא בבית שאוכל וישן שם בלילה עכ"ל. והוא שיטת הפר"ח. ולשון "כל ח' ימי חנוכה" הוא הלשון של הפר"ח. ומשמע שצריך לקבוע שם כל ימי חנוכה. אבל ע' במ"ב שמשמע שלא צריך להיות שם כל ימי חנוכה דווקא, אלא רק קביעות בעלמא. ע"ש במ"ב וז"ל מי שסועד אצל חבירו באקראי ויש לו שם

בית באותו העיר צריך לילך לביתו להדליק שם עכ"ל. משמע שדווקא באקראי, אבל אם קבוע אפילו ליום אחד הוא יכול להדליק שם. וצריך עיון, האם לשון הבה"ל ח' ימי חנוכה" לאו דווקא, ורק נקט לשון הפר"ח. או שמא לעולם נחשב כאקראי עד שהוא קבועה לכל ימי חנוכה.

דיעות הפוסקים: ע' באג"מ שכתב שגם ע"י לילה אחד יכול לקבוע במקום אחר^(ד). וכן ע' במבכשי תורה סי' רב סק"ה בשם רש"א זצ"ל כזה. אבל שמעתי מר"ב שליט"א בשם רש"א זצ"ל שזהו דווקא לענין מי שהולך להורים וכדומה, שלעולם מרגיש קצת קביעת שמה, ולכן שייך לומר שגם ע"י יום אחד קבוע שם. משא"כ לילך לחבר שאינו רגיל שם, קשה לקבוע קביעות שם ע"י יום אחד בלבד. ואמרו בשם ר' אלישיב שליט"א לחלוק על כל זה, וסבר שאינו יכול לקבוע קביעות אלא אם כן נשאר שמה לכל הפחות רוב ימי חנוכה^(ה).

להנהגים להדליק בפנים: גם המחמירים אינם מחמירים אלא למי שבביתו דולק במקום הסמוכה לרה"ר, בפתח חצרו או בפתח ביתו או בחלון הסמוכה לרה"ר. שנמצא שהחיוב הדלקה קשור לביתו, ולכן צריך לבאר איזה בית נחשב "ביתו", והולך בתר קביעות. אבל אם מדליק בפנים, כגון למי שאין לו פתח הסמוכה לרה"ר וגם אין לו חלון הסמוכה לרה"ר (כגון שהוא למעלה מכ'), נמצא שהדלקה הוא רק להדיירים. ואם כן פשוט שאין להדליק אלא במקום הדיירים. ואם כולם חולכים, יש להם להדליק במקום שהם הלכו^(ו). וה"ה להסוברים שאף בזמן הזה שאין שום סכנה עדיין העיקר הוא להדליק בפנים, וכן נהגו הרבה בחו"ל^(ז).

למעשה: מי שמדליק בפנים מאיזה טעם שיהיה (משום שאין לו מקום הסמוכה לרה"ר או משום שנוהג אף בזמן הזה להדליק בפנים) אין לו בעיה, והוא יכול להדליק במקום שהוא לן לשבת. אבל מי שנוהג להדליק לרה"ר, נמצא שצריך לבאר מהו נחשב בקביעות מקומו. ואם אינו הולך אלא ליום אחד, כגון לשבת, הוא מח' הפוסקים אם קובע מקומו ע"י. לפי ר' אלישיב שליט"א הם עדיין צריכים להדליק בפתח ביתם. ולכן יכול להמתין בביתם עד פלג המנחה ולהדליק ואח"כ לילך, ומיד במוצ"ש לחזור להדליק בביתם. או יכול לעשות שליח להדליק בפתח ביתם^(ח). אבל לפי ר' משה זצ"ל, אין להדליק בפתח ביתם, אלא במקום שהם חולכים. ולפי רש"א זצ"ל (מפי שמוע) תלוי לאן הם חולכים. אם להורים וכדומה, יכולים להדליק אצל ההורים. אבל אם חולכים לחברם אין להדליק שם, אלא צריך להדליק בביתם. ולמעשה אינו ברור מה לעשות. ולכן סתם לילך לחבר לחנוכה אפשר שראוי לא להניח עצמו בספק. אבל שמעתי מר' יצחק ברקווין שליט"א שאין למנוע מללכת להורים בשבת חנוכה, ויש להדליק אצל ההורים.

(א) ויש חיוב על כל אחד ואחד בנר חנוכה, בין אנשים בין נשים. אבל אחד ממני ביתו יכול לפעור כל האחרים. ולכן מי שסומך על שולחנו יאל עס הדלקת הבעל הבית, אם לא רוצה להיות מן המהדרין (ע' צמ"צ ס' תרע"ז סק"א). אבל מי שלא סמך על שולחנו צריך לכל הפחות להשתתף. (ב) ע' צמ"צ ס' תרע"ז סק"ג וסק"ד. (ג) ע' לשון הע"ז ס' תרע"ז סק"ד. (ד) ע' שאל כלל כ"א שעה או שתיים ויש צורך למקומו אין שום סכנה לומר שידליק שם. (ה) אג"מ ייד ח"ג ס"ד סק"ה וז"ל אם כולן הלכו מנצית על איזה לילה ולא יהיו שם ליכא חיוב עליהם מנצית כיון שלא ידורו שם עכ"ל. (ו) ע' צמ"צ יח"א ח"ה ע"י ק"י. (ז) ע"ש צמ"צ סק"ג דבריו, וצפ"ח. כ"כ צמ"צ יח"א דעת ר' אלישיב של לענין צמ"צ להנהגים להדליק בפנים ע' הערה שלאח"י. (ז) מנצית הזו שאין עוד סכנה מנויה, אם יש לנו לחזור לתקנה ראשונה שצמ"צ חז"ל להדליק בחו"ל. [ע' דיעות הא"י והס' העיטור, וע' דבר"מ תרע"א אות ע' צמ"צ ר' ירוחם. וכן ע' צמ"צ ס' תרע"א סק"ה וצמ"צ ש"י ויד אפרים שם שחלקו דעת המג"א. וע"ע צמ"צ ס' תרע"ח סק"ז וס' תרע"ה סק"ג וצמ"צ ס' תרע"ה סק"ז ס' תרע"א סק"ל וס' תרע"ה סק"ה]. וכמעט כל הפוסקים צ"ל סוברים להדליק בחו"ל. [ועיקר המח' כ"א הוא רק לענין מהו נחשב כ"חל"י]. ויש מנצית הדליק בפנים אם לא אפילו דיעבד. דעת ר' אלישיב של שאינו יאל אפילו דיעבד וכדעת הגר"י (ע' צמ"צ חנוכה ע"י מנצית). ורש"א זצ"ל סבר שאלא דיעבד (בהליכות שלמה פ"ד ס"ז). וע"ע צמ"צ אורח חלק ד' ס' ק"ה אות ז' ד"ה ולפי". ויש צמ"צ שעדיין נוהגים להדליק בפנים. ע' צמ"צ מנצית יח"א ח"ו ס"ו, וצמ"צ יח"א ח"ה ע"י מנצית. וע' צמ"צ ס' תרע"א סק"ד ח"ל והנה עתה אין אנו מדליקין בחו"ל ואם שאין סכנה אפילו מ"מ כמעט הוא מהנמנות מפני שכל המדינות שלנו ימי חנוכה הם ימי סגרור גשם ושלג ורוחות חזקים וא"ל להניחם בחו"ל אם לא להסגירם בצרכות וכו' ואי לא אפילו רצון עכ"ל. וע"ע צמ"צ דף כ"א: ד"ה וצמ"צ. וע"ע צמ"צ דור המלקטים מר' ישראל שטיילרמן שליט"א שהביא הרבה שיעות ראשונים ואחרונים צ"ה. (ח) ע' צמ"צ ס' תרע"ז סק"ג שמונה צ"י יותר מנשלו. ועוד ע' צמ"צ ס' תרע"ה סק"ט צמ"צ הפרמ"ג שהוא אינו יולא בהצרכות, ולריך לשמוע לצרכת חבירו (צמ"צ שהלך לשם).